

R O Z S U D O K

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Závadskej a členiek senátu JUDr. Marianny Reiffovej a JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD. v právnej veci navrhovateľa **Ing. R. L.** bytom v N., proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni v Bratislave**, Ul. 29. augusta č. 8, o predčasný starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, č.k. 13 Sd/162/2006 – 47 z 9. februára.2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 9. februára 2007, č.k. 13 Sd/162/2006 – 47 **z m e ň u j e** tak, že rozhodnutie odporkyne z 15. augusta 2006 číslo X. **z r u š u j e** a vec jej vracia na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva.**

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 9.februára 2007, č.k. 13 Sd/162/2006 – 47, potvrdil rozhodnutie z 15.augusta 2006 číslo X., ktorým odporkyňa zamietla žiadosť navrhovateľa o predčasný starobný dôchodok. Súd zistil, výška čiastkovaného predčasného starobného dôchodku navrhovateľa zohľadnila obdobie poistenia navrhovateľa v Slovenskej republike a doby poistenia, ktoré boli podkladom pre určenie jej výšky, boli riadne zistené.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podal odvolanie navrhovateľ a žiadal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec a vrátil veci odporkyňi na nové konanie a rozhodnutie. Namietal, že prakticky v celom období svojho pracovného života pracoval na Slovensku aj keď do 31.decembra 1992 mal uzavretý pracovný pomer v organizácii T. a.s. so

sídlom v P., odštepny závod v N. a aj vzdelanie a vojenskú službu absolvoval tiež na Slovensku.

Odporkyňa žiadala prvostupňový rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací, preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že odvolaniu navrhovateľa treba vyhovieť.

Pri posudzovaní nároku navrhovateľa na predčasný starobný dôchodok bolo potrebné zistiť, akú dobu zamestnania (poistenia), hodnotiteľnú pre vznik nároku na túto dávku navrhovateľovi možno hodnotiť pre účely dôchodkového poistenia v Slovenskej republike.

Zo spisov vyplýva, že navrhovateľ v období od 1. septembra 1962 (od vzniku poistenia) do 24. februára 2006 (do vzniku nároku na dôchodok) získal celkove 15 447 dní dôchodkového poistenia, teda 42 rokov a 117 dní (čo predstavuje 42, 3206 roka), z toho po 18 roku veku do vzniku nároku na dôchodok získal 14 540 dní, teda 39 rokov a 305 dní. V uvedenom období mu bolo v Slovenskej republike zhodnotených 4 801 dní, čo predstavuje 13, 1535 roka.

Slovenská správa sociálneho zabezpečenia ako právny predchodca odporkyne viedla navrhovateľa ako poistenca až od 1. januára 1993. V období trvania poistenia na Slovensku však zrejme nebola navrhovateľovi hodnotená doba štúdia a obdobie základnej vojenskej služby, ktoré absolvoval na Slovensku, hoci odporkyňa neuviedla dôvod, pre ktorý považovala za správne zhodnotenie uvedeného obdobia ako doby zamestnania prípadne náhradnej doby zamestnania v Českej republike.

Ak navrhovateľ po ukončení povinnej školskej dochádzky absolvoval denné štúdium na Strednej všeobecnovzdelávacej škole v Nových Zámkoch v období od 1. septembra 1962 do 30. júna 1965 a v čase od 1. septembra 1965 do 12. decembra 1970 úspešne absolvoval štúdium na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave, formou denného štúdia, a napokon v čase od 6. septembra 1971 do 31. októbra 1972 vykonával základnú vojenskú službu v evidencii Vojenskej správy v Nitre, potom bolo povinnosťou odporkyne vysvetliť dôvod, pre ktorý navrhovateľovi uvedenú dobu zamestnania nehodnotila v slovenskom systéme sociálneho poistenia. Z rovnakého dôvodu sa mala odporkyňa vysporiadať aj s hodnotením obdobia zamestnania navrhovateľa aj v závode IZO Č., E., pracovisko Č. v roku 1971 a s hodnotením jeho zamestnania v období rokov 1972 až 1977 v závode R. Š., miesto pracoviska T.

Pokiaľ sa navrhovateľ domáhal, aby v systéme slovenského dôchodkového poistenia bolo hodnotené aj jeho zamestnanie v organizácii T., koncernový podnik, oblasťný závod N. v čase od 1. októbra 1977 do 14. apríla 1987 a v organizácii ČKD P. so sídlom v P. v období rokov 1987 a 1988 treba uviesť, že uvedená doba zamestnania správne nebola navrhovateľovi hodnotená v systéme sociálneho poistenia v Slovenskej republike, ale bola mu započítaná ako doba zamestnania v Českej republike, lebo uvedení zamestnávateľia navrhovateľa nemali sídlo v Slovenskej republike, ale ich sídlo bolo v Českej republike. V priebehu poistenia v období od 15. apríla 1987 do 31. decembra 1992 bol navrhovateľ v pracovnom pomere v organizácii T. o.z. v N., ktorý bol organizačnou zložkou organizácie T. koncernový podnik so sídlom v P., Skutočnosť, že navrhovateľ nevykonával prácu v Českej republike nie je preto pri posudzovaní započítania tejto doby zamestnania (poistenia) v Slovenskej republike právne významná.

Hoci Česká správa sociálneho zabezpečenia preto vyhotovila potvrdenie týkajúce sa histórie poistenia navrhovateľa v Českej republike od 1. septembra 1962 do 31. decembra 1992 spolu 11 073 dní, nebola tým odporkyňa zbavená povinnosti skúmať trvanie poistenia navrhovateľa na Slovensku aj za toto obdobie.

Pokiaľ navrhovateľ nenamietal celkovú dobu poistenia, ale nesúhlasil so záverom, že vykonával prácu mimo územia Slovenskej republiky, súd považoval túto námietku za nedôvodnú, lebo pri posudzovaní právnych nárokov, ktoré vznikli z dôchodkového poistenia nie je rozhodujúca skutočnosť, kde sa pracovná činnosť vykonávala, ale rozhodujúcim hľadiskom pre započítanie obdobia dôchodkového poistenia je zistenie miesta, v ktorom mal sídlo zamestnávateľ navrhovateľa a do ktorej správy sociálneho zabezpečenia bolo odvádzané poistné na dôchodkové zabezpečenie z príjmu zamestnanca.

Hoci odporkyňa uviedla postup určenia priemerného osobného mzdového bodu navrhovateľa v rozhodujúcom období kalendárnych rokov 1984 až 2005 a konštatovala, že navrhovateľ nezískal aspoň 22 rokov ani po rozšírení rozhodujúceho obdobia, a preto bol priemerný osobný mzdový bod vypočítaný z nižšieho počtu kalendárnych rokov, neuviedla, z akého počtu a z ktorých kalendárnych rokov osobný mzdový bod navrhovateľa počítala. Odporkyňa teda svoje rozhodnutie o spôsobe výpočtu dôchodku navrhovateľa riadne nezdôvodnila. Aj z uvedeného dôvodu jej rozhodnutie nezodpovedá zákonu.

Z dávkových spisov nevyplýva, že by odporkyňa vykonala riadne dokazovanie o dĺžke

trvania dôchodkového poistenia navrhovateľa na Slovensku, hoci takéto zistenie je rozhodujúce nielen pre správne rozhodnutie o nároku na dávku, ale aj o jej výške.

Pokiaľ odporkyňa podľa § 67 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 43/2004 Z.z. (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a podľa čl. 46 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby pohybujúcich sa v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie Rady“) a zamietla žiadosť navrhovateľa o predčasný starobný dôchodok z dôvodu, že suma predčasného starobného dôchodku nie je vyššia ako 1,2 násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, nezodpovedá jej rozhodnutie zákonu ani pri zisťovaní výšky predčasného starobného dôchodku.

Podľa názoru odvolacieho súdu bolo povinnosťou odporkyne zistiť najprv teoretickú výšku predčasného starobného dôchodku navrhovateľa a posúdiť, či takéto výška je nižšia ako 1,2 násobok životného minima. Len takto zistená výška predčasného starobného dôchodku môže byť rozhodujúca pre vznik nároku na túto dávku, lebo § 67 ods. 1 písm. a/ až c/zákona o sociálnom poistení poistenec, ktorý nie je sporiteľ podľa osobitného predpisu, má nárok na predčasný starobný dôchodok, ak ku dňu, od ktorého žiada o jeho priznanie, bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov, chýbajú mu najviac dva roky do dovŕšenia dôchodkového veku a suma predčasného starobného dôchodku je vyššia ako 1,2-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu.

Ak sa podľa čl. 45 citovaného nariadenia Rady prihliada sa pri rozhodovaní o nároku na dôchodok i k dobám poistenia získaným na území Českej republiky a ak sú splnené podmienky nároku na dôchodok, určí orgán sociálneho zabezpečenia každého členského štátu najskôr výšku predčasného starobného dôchodku.

Z uvedených ustanovení vyplýva, že pri posudzovaní nároku na predčasný starobný dôchodok musí odporkyňa najprv skúmať všetky podmienky nároku na predčasný starobný dôchodok, vrátane podmienky, či suma predčasného starobného dôchodku je vyššia ako 1,2 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu.

Ak navrhovateľ túto podmienku splňoval ešte pred vykonaním čiastkovania dôchodku, potom samotné čiastkovanie nemôže znamenať zánik nároku na dávku a jej výplatu, lebo takýmto postupom by sa zmarila samotná podstata čiastkovania, podľa ktorého sa najskôr musí zistiť nárok na dávku a jej výška, ako aj nárok na výplatu dávky a len následne možno určiť, na akú časť z celej

dávky vznikol navrhovateľovi nárok, prípadne nárok na výplatu tejto časti.

Len z celej sumy, na ktorú má navrhovateľ nárok, potom možno zistiť diel (čiastkový dôchodok) zodpovedajúci dĺžke doby zamestnania získanej na jeho území.

Aj zo sumy 16 212 Sk, označenej odporkyňou ako teoretická výška dôchodku navrhovateľa (už aj po zisťovaní, či dosahuje výšku 1, 2 násobku životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu) mohol byť čiastkový predčasný dôchodok podiel, ktorý zodpovedá pomeru dôb obdobia dôchodkového poistenia získaného v Slovenskej republike k úhrnu dôb zhodnotených na nárok na teoretickú sumu predčasného starobného dôchodku. Čiastkový predčasný starobný dôchodok v sume 5 039 Sk bol určený ako časť z teoretickej sumy predčasného starobného dôchodku v sume 16 212 Sk, ktorá zodpovedá pomeru dôb zamestnania, ktoré boli získané v Slovenskej republike 13,1535 rokov k úhrnu dôb 42,3206 rokov zhodnotených na teoretickú sumu predčasného starobného dôchodku. Odporkyňa preto nemala dôvod znova porovnávať výšku už čiastkovaného predčasného starobného dôchodku s 1,2 násobkom životného minima, lebo takýmto postupom by splnenie tejto podmienky vyžadovala dva razy a zmarila by tým podstatu čiastkovania.

Podľa názoru odvolacieho súdu teda krajský súd aj odporkyňa nepostupovali v súlade so zákonom, keď v zmysle § 67 ods. 1 zákona o sociálnom poistení pre potreby splnenia podmienky nároku na predčasný starobný dôchodok neporovnávali 1,2 násobok životného minima so sumou skutočnej výšky dávky, ale s výškou čiastkového predčasného starobného dôchodku.

Vo všeobecných zásadách, ktoré viedli Radu EHS k prijatiu nariadenia č. 1408/1971 je medzi hlavnými uvedená potreba koordinácie vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia, ktoré patria do rámca slobody pohybu pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členských štátov, a ktoré majú prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania tým, že jednak zabezpečia v rámci spoločenstva rovnaké zaobchádzanie pre všetkých štátnych príslušníkov členských štátov, na ktorých sa vzťahujú právne predpisy rôznych členských štátov, a že pracovníkom a ich závislým rodinným príslušníkom zabezpečia dávky sociálneho zabezpečenia, a to bez ohľadu na miesto ich zamestnania alebo bydliska.

Ďalej tieto ustanovenia na koordináciu vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia, prijaté na vykonanie článku 51 Zmluvy, musia pracovníkom, ktorí sa pohybujú v spoločenstve, zabezpečiť ich nadobudnuté práva a výhody, pričom by nemalo prísť k neoprávnenému súbehu poberania dávok a na druhej strane osobám, ktoré majú nárok na dávky

v invalidite, starobe a pri úmrtí (dôchodky), musí byť umožnené poberať všetky dávky, ktoré im boli priznané v rozličných členských štátoch pri súčasnom zabránení neoprávnenému súbehu týchto dávok, ku ktorému by mohlo prísť najmä pri prekryvaní dávok, ktoré by mohli vzniknúť z dvojnásobného úhrnu doby poistenia a iných dôb, ktoré boli za takéto považované.

Z uvedeného vyplýva, že hlavným cieľom nariadenia Rady je medzi iným zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie v oblasti dôchodkového zabezpečenia pre všetkých občanov únie, ktorí sa zúčastňovali na dôchodkovom poistení v rôznych členských štátoch tak, aby títo neboli diskriminovaní, ale zároveň ani uprednostňovaní, pred ostatnými občanmi únie, ktorí sa zúčastňovali dôchodkového poistenia len v jednom štáte, a to práve z dôvodu účasti na dôchodkovom poistení v iných štátoch Európskej únie.

V príslušných ustanoveniach nariadenie Rady preto prikazuje pre potreby výpočtu výšky dávok započítavať všetky relevantné doby účasti na dôchodkovom poistení v rôznych štátoch Európskej únie a zároveň pre skutočnú výšku dávky určuje pravidlá v čl. 46 ods. 2 tak, aby nedošlo k zápočtu jednej doby poistenia dvakrát.

V prípade navrhovateľa preto teoretickú výšku predčasného starobného dôchodku možno krátiť v pomere doby účasti poistenia získanej v danom štáte k celkovej dobe účasti na dôchodkovom poistení.

Zodpovedá skutočnosti, že takto vypočítaná skutočná výška dávky navrhovateľa 1 660 Sk (v rozhodnutí odporkyne použitý výraz „čiastkový“ predčasný starobný dôchodok) nie je vyššia ako zákonom požadovaný 1,2 násobok životného minima.

Teoretická suma predčasného starobného dôchodku, na ktorú by mal navrhovateľ nárok, ak by celé obdobie dôchodkového poistenia bol zúčastnený na dôchodkovom poistení v Slovenskej republike by však dosiahla výšku 6 925 Sk (za predpokladu správneho započítania dôb zamestnania) teda viditeľne vyššiu, ako je 1,2 násobok životného minima.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd dospel k záveru, že splnenie zákonnej podmienky, uvedenej v § 67 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení mal odporca vychádzať z teoretickej sumy predčasného starobného dôchodku pred vykonaním čiastkovania a pokiaľ táto suma presahovala 1,2 násobok životného minima, potom mohol túto dávku priznať a vyplácať vo výške, vypočítanej podľa čl. 46 ods. 2 nariadenia t.j. vo výške „čiastkového“

predčasného dôchodku, ktorý navrhovateľovi patrí.

Len takýmto spôsobom bolo možné zabezpečiť, aby sa navrhovateľ z dôvodu účasti na viacerých systémoch dôchodkového poistenia nedostal do zjavne nevýhodnejšieho postavenia oproti ostatným žiadateľom o predčasný starobný dôchodok, pokiaľ ide o splnenie podmienky, že jeho predčasný starobný dôchodok presiahne 1,2 násobok životného minima.

Odvolací súd tiež poukazuje na skutočnosť, že úmyslom zákonodarcu zrejme bolo pri stanovení podmienky dosiahnutia minimálne 1,2 násobku životného minima pri predčasnom starobnom dôchodku zabrániť situácii, aby sa občania, ktorí o tento dôchodok požiadajú, dostali do situácie, že budú dostávať dávky pod hranicou životného minima, čím by sa mohli dostať do hmotnej núdze, resp. na hranicu chudoby.

Zo skutkových okolností prípadu navrhovateľa možno vyvodiť, že dávky, ktoré by dostával po priznaní skutočnej výšky predčasného starobného dôchodku, túto hranicu prekračujú.

V ďalšom konaní bude preto úlohou odporkyne vykonať dokazovanie, potrebné na nové posúdenie výšky predčasného starobného dôchodku navrhovateľa a znovu vo veci a rozhodnúť s tým, že v ďalšom konaní bude viazaná právnym názorom odvolacieho súdu.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolaniu navrhovateľa vyhovel a rozsudok Krajského súdu v Prešove zmenil podľa § 220 OSP v spojení s § 250l ods. 2 a 250 ja ods. 3 OSP, lebo neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie ani na jeho zrušenie.

Súd účastníkom nepriznal náhradu trov konania, lebo úspešný navrhovateľ náhradu trov neuplatnil a odporkyňa nemá nárok na ich náhradu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. mája 2009

JUDr. Elena Závadská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová

